

Naisjärjestöjen Keskusliiton lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta

Naisjärjestöjen Keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sovittelijan veloitteesta huomioida sovittelutoimessaan kansantalouden ja työmarkkinoiden toimivuuden kannalta kestävä palkanmuodostus. Työriitalakiin ehdotetaan lisättäväksi yleisluontoinen säännös, jolla täsmennetään lain tasolla sovittelutoimessa noudatettua tarkoituksenmukaisuus- ja kohtuusharkintaa kansantalouden kokonaisedun, palkanmuodostuksen ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamiseksi. Lisäksi laissa säädettäisiin, että valtakunnansovittelija tai hänen määräämänsä sovittelija toimisi sovittelulautakunnan puheenjohtajana. Myös sovittelulautakunta olisi menettelyssään sidottu sovittelijaa velvoittavaan sääntelyyn, jolla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta.

Naisjärjestöjen Keskusliitto painottaa lausunnossaan erityisesti mahdollisen lakimuutoksen vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon, naisten palkkakehitykseen ja samapalkkaisuustavoitteen toteutumiseen. Vaikka lausuntopalautteen myötä esitykseen on tehty muutoksia, on yhä epäselvää, missä määrin esityksellä voidaan turvata palkkatasa-arvon edistäminen. Esitettyjen muutosten sanotaan täsmentävän sovittelijan toimivaltaa esittää tarkoituksenmukaisuuden ja kohtuuden kannalta tarpeellisia myönnytyksiä ja tasoituksia, mutta on epäselvää miten ”tarkoituksenmukaisuutta” ja ”kohtuutta” tulkitaan, ja voiko kansantalouden kokonaisedun painottaminen sovittelutoimessa tosiasiallisesti johtaa muiden seikkojen, kuten sukupuolten tasa-arvon ja samapalkkaisuuden edistämisen, vähemmälle huomioimiselle.

Naisjärjestöjen Keskusliitto yhtyy oikeuskanslerin aiemmassa lausunnossaan esittämäänsä huoleen siitä, että sääntely oletettavasti rajoittaisi sovittelijan vapautta tarjota sovitteluratkaisua. Esitys saattaa tosiasiallisesti johtaa siihen, että palkanmaksajien etu painottuu sovitteluesityksiä annettaessa palkansaajia ja erityisesti julkisen sektorin työntekijöitä enemmän. Lisäksi haluamme korostaa, että yleisen hyödyn määrittelemisen ainoastaan kansantalouden kantokyvyn ja kilpailukyvyn kautta on äärimmäisen kapea tapa tarkastella työriita-asioita ja yleistä hyötyä. Näiden lisäksi huomiota tulisi kiinnittää myös sukupuolten tasa-arvoon sekä perus- ja

ihmisoikeuksien toteutumiseen. Mikäli ns. kansantalouden kokonaisuus sitoo sovittelijan käsiä, tulee huomioida, että esitys voi käytännössä rajoittaa naisvaltaisten alojen mahdollisuutta vaatia itselleen parempia palkankorotuksia työtaistelutoimin.

Yhdymme esityksessä esiin tuotuun näkemykseen alojen segregaatian purkamisen tarpeesta. Samalla on tärkeää tunnistaa, että voimakkaan segregaatian vuoksi naisten palkkakuilun kurominen umpeen edellyttäisi käytännössä yleislinjan ylittäviä palkankorotuksia naisvaltaisilla aloilla, joita tämä esitys voi vaikeuttaa. Naisvaltaisten alojen matala palkkataso voi lisäksi olla yksi alojen sukupuolittunutta jakautumista ylläpitävä ja ruokkiva tekijä. Esitetty malli ei mitä todennäköisemmin edistä matalapalkkaisten naisvaltaisten työvoimapulasta kärsivien alojen veto- ja pitovoimaa vaikeuttaessaan julkisen sektorin työntekijöiden mahdollisuuksia ns. yleisen linjan ylittäviin palkankorotuksiin.

Koska on todennäköistä, että esitetyt muutokset eivät edistä sukupuolten tasa-arvoa ja samapalkkaisuutta vaan päinvastoin todennäköisesti heikentävät niitä ja voivat lisäksi vahvistaa työmarkkinoiden segregatiota, katsoo Naisjärjestöjen Keskusliitto, että lain säätämisestä tulisi luopua. Mikäli ehdotetut muutokset kuitenkin säädetään, tulee lain sukupuoli-, perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia seurata tarkkaan ja ryhtyä viipymättä toimenpiteisiin, mikäli negatiivisia vaikutuksia havaitaan.